

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України

Спеціальна кафедра № 1
«Досудове розслідування та правове забезпечення оперативно-службової діяльності Служби безпеки України»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ
СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором курсанта

Рік набору – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Дотримання прав людини в діяльності Служби безпеки України» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 23 с.

Розробник:

Гриненко Сергій Олександрович, кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні спеціальної кафедри №1 «Досудове розслідування та правове забезпечення оперативно-службової діяльності Служби безпеки України» Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 15 від 21.05.2020 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні спеціальної кафедри №1 (протокол №2 від 06 червня 2022 р.) (протокол №4 від 31 серпня 2022 р.)

Завідувач спеціальної кафедри №1 – Гриненко Сергій Олександрович, кандидат юридичних наук, доцент

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Професійна відповідальність правника
Вид навчальної дисципліни	Вибіркова
Викладач	Гриненко Сергій Олександрович , завідувач спеціальної кафедри №1 Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Контактний телефон	
E-mail	Гриненко С.О. s.o.grinenko@nlu.edu.ua
Консультації	щотижнево, за попередньою домовленістю
Онлайн консультації та заняття	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ WhatsApp, Zoom Посилання на Zoom конференцію: https://bit.ly/3he10wg

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна передбачає поглиблене вивчення норм норми міжнародного права прав людини та базових положень міжнародного гуманітарного права, які мають безпосередній зв'язок з виконанням завдань СБ України і знаходяться у зоні рвисокого изику з огляду на можливість їх порушення.

Вивчення дисципліни дозволить упевнено орієнтуватися у найбільш рохповсюджених помилках, правильно оцінювати фактичні дані та визначати оптимальні сценарії своїх дій, що забезпечить дотримання прав людини у типових ситуаціях здійснення оперативно-службової діяльності СБ України.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування здатності комплексно застосовувати норми міжнародного права прав людини при здійсненні типових завдань за основними напрямками діяльності СБ України.

Завданням навчальної дисципліни є забезпечення знання курсантами міжнародних механізмів моніторингу прав людини та повноваження національних і міжнародних інституцій у цій сфері; розуміння змісту основних прав і свобод людини, які найбільш тісно пов'язані з виконанням завдань, поставлених перед СБ України; уміння впевнено орієнтуватися у найважливіших рішеннях і правових позиціях ЄСПЛ, застосовувати ці знання у професійній діяльності, аргументувати власну правову позицію посиланнями на відповідні рішення ЄСПЛ.

***Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.
Міждисциплінарні зв'язки***

Пререквізити: теорія права; конституційне право України; кримінальне право; кримінальний процес; криміналістика; організаційно-правові засади діяльності Служби безпеки України; організація досудового слідства у кримінальному провадженні, контррозвідувальна та оперативно-розшукова діяльність (частина перша), контррозвідувальна та оперативно-розшукова діяльність (частина друга), Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та юридична практика, міжнародне право.

Кореквізити: негласні слідчі (розшукові) дії, вогнева та спеціальна фізична підготовка.

Постреквізити: -

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі основні результати навчання

РН-1.	Визначати основні положення правових позицій ЄСПЛ за результатами аналізу судової практики
РН 2.	Пояснювати зміст окремих прав та свобод людини з урахуванням практики ЄСПЛ.
РН-3.	Визначати переконливість аргументів спікера у процесі обговорення кейсів з питань застосування стандартів захисту прав людини у практичній діяльності СБ України.
РН-4	Здійснювати критичний аналіз кейсів, виявляти невідповідність дій посадових осіб СБ України стандартам захисту прав людини.

PH-5	Пояснювати найбільш типові порушення стандартів прав людини при здійсненні оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності та проведення НСРД співробітниками СБ України.
PH-6	Визначати правильні сценарії і алгоритми дій, відповідні стандартам захисту прав людини, у типових ситуаціях оперативно-службової діяльності СБ України.
PH-7	Пояснювати зміст основних понять і принципів міжнародного гуманітарного права.
PH-8	Розкривати співвідношення і умови застосування норм МГП та міжнародного права прав людини під час збройних конфліктів.
PH-9	Формулювати обґрунтовану правову позицію щодо забезпечення прав людини та порядку дій у типових ситуаціях, пов'язаних із застосуванням співробітниками СБ України сили та вогнепальної зброї в умовах збройних конфліктів.
PH-10	Формулювати обґрунтовану правову позицію щодо забезпечення прав людини та порядку дій у типових ситуаціях, пов'язаних із поводженням з цивільним населенням в умовах збройних конфліктів під час виконання співробітниками СБ України службових повноважень.
PH-11	Формулювати обґрунтовану правову позицію щодо забезпечення прав людини та порядку дій у типових ситуаціях, пов'язаних із поводженням з учасниками збройного конфлікту під час виконання співробітниками СБ України службових повноважень.

**Види навчальних занять та самостійна робота
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання**

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. ЗМІСТ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ І СПЕЦСЛУЖБ				
1.		Тема 1. Право на життя	10	2	2	6
2.		Тема 2. Заборона катування, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покарання.	10	2	2	6
3.		Тема 3. Право на свободу та особисту недоторканність	10	2	2	6
4.		Тема 4. Право на повагу до приватного і сімейного життя	10	2	2	6
5.		Тема 5. Свобода вираження поглядів	10	2	2	6
6.		Тема 6. Свобода зібрань та об'єднання	10	2	2	6
7.		Тема 7. Презумпція невинуватості.	10	2	2	6
8.		Тема 8. Право на захист.	10	2	2	6
9.		Тема 9. Загальноєвропейські стандарти в сфері доказування у кримінальному провадженні.	24	2	4	18
		<i>Разом</i>	<i>104</i>	<i>18</i>	<i>20</i>	<i>66</i>
		Модуль 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СБ УКРАЇНИ				
10.		Тема 10. Дотримання прав людини під час здійснення оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності та проведення негласних слідчих розшукових дій	10	2	2	6

11.		Тема 11. Дотримання прав людини під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності слідчих органів безпеки	12	4	2	6
12.		Тема 12. Дотримання прав людини при застосуванні співробітниками СБ України вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу	10	2	2	6
13.		Тема 13. Дотримання прав людини при здійсненні примусового повернення та примусового видворення особи	18	2	4	12
		<i>Разом</i>	50	10	10	30
		Модуль 3. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОЮ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ				
14.		Тема 14. Загальні положення міжнародного гуманітарного права	10	2	2	6
15.		Тема 15. Застосування норм міжнародного гуманітарного права в діяльності СБ України під час збройних конфліктів	16	2	4	10
		<i>Разом</i>	26	4	6	16
		Усього годин / кредитів ECTS	180/6,0	32	36	112

Самостійна робота курсантів

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час самостійної роботи курсант має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи курсантів є: доопрацювання матеріалів лекції; опрацювання рекомендованої літератури та нормативно-правових актів; робота в інформаційних мережах; виконання домашніх завдань та виступи під час практичних занять; написання індивідуальної письмової роботи; підготовка тематичних презентацій; розробка схем, таблиць з тем початкової дисципліни.; перегляд і аналіз фільму з рекомендованого переліку.

Самостійна робота курсантів полягає у вивченні додаткової навчальної, наукової літератури, ознайомленні із законодавством, тощо. Самостійна робота

призначена для поглиблення знань із тем, що передбачені навчальною дисципліною.

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Європейський кодекс поліцейської етики (додаток до Рекомендації Rec.(2001)10, прийнятий Комітетом міністрів Ради Європи 19 вересня 2001 року. URL: <https://polis.osce.org/file/8641/download?token=5AIYESI>.
2. Інструкція про порядок здійснення Службою безпеки України контролю за додержанням порядку обліку, зберігання і використання документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни: наказ Центрального управління СБ України від 18.08.2017 № 471, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 вересня 2017 р. за № 1127/30995 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1127.17#Text>.
3. Інструкція про порядок роботи із заявами і повідомленнями, що надходять за телефонами довіри Служби безпеки України, затверджену наказом Центрального управління СБ України від 18.03.2013 р. № 99 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0556.13#Text>.
4. Інструкція про порядок розгляду в Службі безпеки України звернень громадян, затверджена наказом СБ України від 10.04.2018 р. № 532 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0546.18#Text>.
5. Інструкція про примусове повернення і примусове видворення іноземців та осіб без громадянства, затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України 23.04.2012 № 353/271/150, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 21 травня 2012 за № 806/21119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-12#Text> .
6. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятий резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282.
7. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#n4664> .
8. Основоволожні принципи застосування сили та вогнепальної зброї службовцями органів правопорядку, прийняті восьмим Конгресом ООН з попередження злочинності та поводження з порушниками, Гавана, Куба,

- 27 серпня . 7 вересня 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_334.
9. Порядок застосування зброї і бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами Збройних Сил під час виконання ними завдань щодо відсічі збройної агресії проти України, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 р. № 828. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/828.2018.%D0%BF#Text> .
  10. Порядок застосування зброї і бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами Збройних Сил під час виконання ними завдань у районі проведення антитерористичної операції у мирний час, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 р. № 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68.2018.%D0%BF#Text> .
  11. Порядок проведення особистого прийому громадян у Службі безпеки України, затверджений наказом Центрального управління СБ України від 13.08.2015 р. № 521. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1049.15#Text>.
  12. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 року № 3671.VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> .
  13. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15> .
  14. Про внесення змін до деяких законів України щодо заборони виготовлення та поширення інформаційної продукції, спрямованої на пропагування дій держави-агресора: Закон України від 3 березня 2022 року № 2109.IX. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109.20#n9> .
  15. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781.12>.
  16. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855.XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/3855.12> .
  17. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> .
  18. Про затвердження Інструкції про порядок прийняття Службою безпеки України рішень про заборону в'їзду в Україну іноземцям та особам без громадянства : наказ Центрального управління Служби безпеки України від 29.01.2021 № 31, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25.03.2021 за № 399/36021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0399-21#Text> .
  19. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 року № 393/96.ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96.%D0%B2%D1%80#n112>.
  20. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657.XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> .

21. Про контррозвідувальну діяльність : Закон України від 26.12.2002 р. № 374.IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text> .
  22. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469.VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-19> .
  23. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580.VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> .
  24. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135.12>.
  25. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939.XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939.12>.
  26. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. № 3773.VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> .
  27. Про санкції : Закон України 14 серпня 2014 року № 1644.VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644.18#Text>.
  28. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229.XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> .
  29. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548.14> .
  30. Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550.14> .
  31. Типова інструкція про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 р. № 736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736.2016.%D0%BF#n11>.
1. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26.11.1987 р.: [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068
  2. Загальна декларація прав людини 1948 року.
  3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X із змінами . URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
  4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Міжнародний документ від 04.11.1950 // База даних "Законодавство України"/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
  5. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 р.: [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.

6. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III // База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n2293>
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні, культурні права 1966 року (підписаний Україною 20.03.1968 р.; ратифікований Україною 19.10.1973 р.; вступив у дію для України 3.01. 1976 р.).
9. Наказ Міністерства юстиції України, Генеральної прокуратури України, Міністерства фінансів України від 4 березня 1996 р. № 6/5/3/41 «Про затвердження Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду».
10. Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 25.06.2009 № 1 «Про судову практику розгляду спорів щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, примусового повернення і примусового видворення іноземця чи особи без громадянства з України та спорів, пов'язаних із перебуванням іноземця та особи без громадянства в Україні».
11. Про боротьбу з тероризмом: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 25. – Ст.180.
12. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.
13. Про контррозвідувальну діяльність: Закон від 26.12.2002 № 374-IV // База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15> (дата звернення: 01.05.2019).
14. Про національну безпеку України: Закон від 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 01.05.2019).
15. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон від 18.02.1992 № 2135-XII // База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 01.05.2019).
16. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України Відомості Верховної Ради України. 1995. № 1. Ст.1.
17. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України // Верховна Рада України; Закон від 22.09.2011 №3773-VI (Редакція станом на 29.04.2018).
18. Про Службу безпеки України: Закон від 25.03.1992 № 2229-XII// База даних "Законодавство України" / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12> (дата звернення: 01.05.2019).

19. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України
20. від 14 вересня 2020 року № 392/2020
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
21. Про товариство Червоного Хреста: Закон України від 28.11.2008 р.: [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991_002?lang=uk.
22. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>.
23. Статут Міжнародного комітету Червоного Хреста: [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991_002?lang=uk.
24. Про повноваження та гарантії здійснення постійного контролю за діяльністю Служби безпеки України: Указ Президента України від 18 травня 2007 року N 427/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/427/2007#Text>
25. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-41. Ст. 356.
26. IV Гаазька конвенція про закони і звичаї суходільної війни від 18.10.1907 р.
27. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 р.
28. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 р.
29. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 р.
30. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р.
31. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р.
32. Додатковий протокол Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 р.
33. Рішення Конституційного Суду України від 25 листопада 1997 року у справі громадянки Г.П. Дзюби щодо права на оскарження у суді неправомірних дій посадової особи. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-97>

Література

Основна література:

1. Право Європейського Союзу. Європейське право прав людини (в питаннях і відповідях) : навч.-довідк. посіб. / [Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 256 с.
2. Право Європейського Союзу. Європейське право прав людини (в питаннях і відповідях) : навч.-довідк. посіб. / [Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 256 с.
3. Сенаторова О.В. Права людини і збройні конфлікти : навч. посіб. / О. В. Сенаторова. Київ: ФОП Голембовська О.О. 208 с.
4. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини : навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. Харків : Право, 2019. 310 с.
5. Стандарти забезпечення прав людини у діяльності Служби безпеки України: Навчальний посібник (колектив авторів). К., 2019.
6. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: навч.-посіб./ [О.В.Сердюк, О.Я.Трагнюк, І.В.Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І.В. Яковюка.- Харків : Право, 2018. 374с.
7. Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: навч.-посіб./ [О.В.Сердюк, О.Я.Трагнюк, І.В.Яковюк та ін.] ; за заг. ред. І.В. Яковюка.- Харків : Право, 2018. 374с.
8. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник / І. А. Шуміло. Київ: ФОП Голембовська О.О. 2018. 168 с.

Додаткова література:

1. Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія. Київ: ТАЛКОМ, 2017. 576 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/antonov-v.o.-konstitutsiyno-pravovi-zasadi-natsionalnoyi-bezpeki-ukrayini-_d_.pdf
2. Безпалова Ольга. Проблемні питання, пов'язані з дотриманням прав людини під час проведення антитерористичної операції/операції об'єднаних сил. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 12. С. 154-159. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/30.pdf>
3. Белоусов Ю., Бондаренко О., Оболенцева В., Чупров В., Тарасенко К., Швець З. Неналежне поведження в діяльності Національної поліції України: прояви, поширеність, причини. Аналітичний звіт за результатами дослідження. К., 2017. 90 с. URL: <https://rm.coe.int/ill-treatment-in-police-research-final/16807b4d21>
4. Дзьобань О.П., Жданенко С.Б., Права людини і національна безпека: філософсько-правові аспекти взаємозв'язку. *Інформація і право*. 2020. № 2(33). С. 9-22. URL: <http://il.ippi.org.ua/article/view/208030>
5. Довідник із застосування статті 2 Європейської конвенції з прав людини. Право на життя. Європейський суд з прав людини. 31 серпня 2018. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_2_UKR.pdf

6. Домбровська С. М., Полторак С. Т. Механізми формування безпеки держави. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_1_21
7. Дроботов С.А. Національна безпека і забезпечення прав людини в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. Випуск 3-2. С. С.16-23. URL: <http://nvppp.in.ua/vip/2020/3-2/5.pdf>
8. Європейський суд з прав людини. Судова практика / За заг. ред. В. Г. Буткевича. – К.: Ред. журн. «Право України», 2011. – Дод. до журн. «Право України». Вип. 1, Ч. 1–2: Стаття 3 ЄКПЛ. Заборона катувань: у 3 ч. – 2011. – С. 881.
9. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності : навч. посібник. – 2-е вид. перероб. і доп. / Кол. авт.; за ред. д.ю.н., доц. В.О. Боняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2018. 260 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/669/5/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%97%D0%9F%D0%9B%D0%9F%D0%94%20%D0%BE%D1%81%D1%82.%D1%80%D0%B5%D0%B4%20-%202-%D0%B5%20%D0%B2%D0%B8%D0%B4.pdf>
10. Комзюк В.Т. Адміністративне видворення за межі України іноземців та осіб без громадянства: правове регулювання та місце в системі заходів державного примусу. Форум права, 2017. №4. С. 105-110. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/FP_index.htm_2017_4_18.pdf
11. Мінімальні стандарти належного поведіння: аналіз національного та міжнародного досвіду: практичний посібник / Ю. Л. Белоусов, М.М. Гнатівський, В.О. Гацелюк, А.Л. Федорова; за заг. ред. Ю.Л. Белоусова. К.: Ваіте. 2013. 170 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/4/5/368961.pdf>
12. Національна безпека, свобода висловлювань і доступ до інформації. *Права Людини. Онлайн-бібліотека. Харківська правозахисна група: Веб-сайт.* URL: <https://library.khpg.org/index.php?id=944255597>
13. Організаційно-правові засади застосування і використання співробітниками Служби безпеки України вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу : монографія / С. Є. Кучерина, С. О. Гриненко, Д. О. Олейніков. Х. : Право, 2016. 136 с.
14. Павленко В.П. Поняття та особливості контррозвідального захисту державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності держави України. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. №7. С. 34-37 URL: http://lsej.org.ua/7_2021/9.pdf
15. Павлович-Сенета Я.П. Адміністративно-правовий механізм видворення за межі України як різновид адміністративних стягнень, що застосовуються до іноземців та осіб без громадянства / Порівняльно-аналітичне право. 2016. №5. С.209-212. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/527482.pdf> .

16. Палько В.І. Актуальні проблеми видворення у системі заходів адміністративного примусу. Прикарпатський юридичний вісник. 2022 . № 1 (42). URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/download/998/1358>
17. Пелюх О. С. Правове забезпечення застосування Службою безпеки України методів контррозвідувальної діяльності. Південноукраїнський правничий часопис. 2020. №3. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2020/3/19.pdf>
18. Пелюх О.С. Теоретико-правове обґрунтування основоположних засад контррозвідувальної діяльності Служби безпеки України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Серія ПРАВО. Випуск 55. Том 2. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/917922.pdf>
19. Погорецький М., Міцкан О. Стандарт доказування «Обґрунтована підозра»: непізнаний феномен українського кримінального процесу // Закон і Бізнес. 16-22 березня 2019 р. № 10 (1412).
20. Права людини, тероризм і боротьба з тероризмом. Виклад фактів № 32. *Права Людини. Онлайн-бібліотека. Харківська правозахисна група: Веб-сайт.* URL: <https://library.khpg.org/index.php?id=1593437783>
21. Право на життя у рішеннях Європейського суду з прав людини (процесуальний аспект) <http://svs.co.ua/pravo-na-zhittya-u-rishennyah-uevropejskogo-sudu-z-prav-lyudini-procesualnij-aspekt.html>.
22. Право на життя: дотримання гарантій конвенції залежить від оцінки якості розслідування. ECHR: Ukrainian Aspect: Веб-сайт. URL: <https://www.echr.com.ua/pravo-na-zhittya-dotrimannya-garantij-konvenci%D1%97-zalezhit-vid-ocinki-yakosti-rozsliduvannya/>
23. Романов М.С. Контррозвідувальний режим в Україні: функції та призначення в умовах військової агресії Російської Федерації. Цифровий архів Острозької академії. С. 1–11. URL: <https://core.ac.uk/reader/286382169>
24. Свобода самовираження і громадський порядок. Вибудовування взаємин між правоохоронними органами, поліцією та журналістами. UNESCO, 2016. 18 с. URL: https://en.unesco.org/sites/default/files/freedomofexpressionandpublicorder_ukrainian_digital.pdf
25. Стандарти Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015.
26. Сфера компетенції українського Омбудсмана <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/history/ukr-model/>.
27. Христова Ю.В. Видворення іноземців та осіб без громадянства : національний та зарубіжний досвід // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Випуск 1. Том 2. с. 261-264 (Електронний ресурс). – Режим доступу: www.lj.kherson.ua^pravo01^part_2 .
28. Чижов, Д. А. Зарубіжний досвід забезпечення прав людини у сфері національної безпеки. *Київський часопис права.* 2022. №1. С. 186-191. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.29>

29. Чижов, Д. А. Міжнародні стандарти забезпечення прав людини у сфері національної безпеки. *Актуальні проблеми політики*. 2022. Випуск 69. С. 124-131. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/18177/%d0%94.%20%d0%90.%20%d0%a7%d0%b8%d0%b6%d0%be%d0%b2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
30. Шмоткін О. В. Права особи як об'єкт національної безпеки України. Наукові записки НаУКМА. 2017. Том 200. Юридичні науки. С. 114-120. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12527/Shmotkin_Prava_osoby.pdf
31. Countering Terrorism, Protecting Human Rights: A Manual. OSCE. 2008. URL: <https://www.osce.org/odihr/29103>
32. Digest of jurisprudence of the UN and regional organizations on the protection of human rights while countering terrorism. United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR). 108 p. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/DigestJurisprudenceen.pdf>
33. Human Rights and Criminal Justice Responses to Terrorism. Counter-Terrorism Legal Training Curriculum. MODULE 4. UNITED NATIONS. New York, 2014. URL: https://www.unodc.org/documents/terrorism/Publications/Module_on_Human_Rights/Module_HR_and_CJ_responses_to_terrorism_ebook.pdf
34. Human Rights in Counter-Terrorism Investigations: A Practical Manual for Law Enforcement Officers. Organization for Security and Co-operation in Europe . 2013. URL: <https://www.osce.org/odihr/108930>
35. National preventive mechanism against torture and ill-treatment in Ukraine. A. Chernousov, D. Kobzin, S. Shcherban, O. Martynenko. KharKiv “human rights publisher” 2019. <https://library.khpg.org/index.php?id=1568577145>
36. National security and European case-law. Council of Europe / European Court of Human Rights, 2013. 44 p. URL: <https://rm.coe.int/168067d214>
37. Olson James M. 2001. A Never-Ending Necessity. The Ten Commandments of Counterintelligence. Washington D.C. : Studies in Intelligence. CIA. URL: https://www.dni.gov/files/NCSC/documents/archives/10CommandmentsofCI_cin_d-2002-01-05.pdf
38. Tomaso Falchetta, Anna Oosterlinck. UN Counterterrorism and Technology: What Role for Human Rights in Security? *Just Security*. November 23, 2022. URL: <https://www.justsecurity.org/84246/un-counterterrorism-and-technology-what-role-for-human-rights-in-security/>

Інтернет-ресурси:

1. Верховна Рада України <https://www.rada.gov.ua/>

2. Верховний Суд
https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/
3. Єдиний державний реєстр судових рішень <https://reyestr.court.gov.ua/>
4. Конституційний Суд України <https://ccu.gov.ua/>
5. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі
<http://www.eurocourt.in.ua/>
6. Служба безпеки України <https://ssu.gov.ua/>
7. Права Людини. Онлайн-бібліотека. Харківська правозахисна група.
<https://library.khpg.org/index.php?id=944255597>
8. Практика ЄСПЛ. Український аспект <https://www.echr.com.ua/>
9. European Court Of Human Rights <https://www.echr.coe.int/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс спеціальної кафедри №1. URL

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні завдань; якісно виконувати письмові завдання, контрольні та самостійні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язкова вимога - дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» ([https://nlu.edu.ua/files/norm doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf](https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf)).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду презентацій лекції). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Дотримання прав людини в діяльності Служби безпеки України» передбачає проведення поточного (ПК) та підсумкового контролю знань (ПКЗ) і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння курсантами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях та семінарських заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист письмової роботи. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки курсанта у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття курсант може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 2, 3, 4 бали);

- контроль якості засвоєння курсантами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі тестувань (0, 6, 8, 10 балів).

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання рекомендованої літератури та судової практики;
- виконання практичних завдань;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції;
- підготовка до практичних занять, семінарів та іспиту;

Впродовж семестру курсанти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату, кейсу). Оцінювання самостійної роботи здійснюється за чотирибальною шкалою – 0, 6, 8, 10 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є залік за результатами практичних занять. Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 60.

Залік виставляється за умови позитивного виконання усіх видів робіт, які передбачені програмою.

Організація проведення занять і контрольних заходів у дистанційному режимі. У разі неможливості проведення занять і контрольних заходів в звичайному режимі вони проводяться дистанційно у синхронному режимі за допомогою відеоконференцій на платформі Zoom. Посилання на відеоконференцію завчасно розміщуються на АСУ навчальним процесом, ПНЕІК та надсилаються курсантам засобами зв'язку.

У разі неможливості викладачем з об'єктивних причин провести навчальне заняття або контрольний захід у встановлений розкладом час, завідувач кафедри забезпечує розміщення на АСУ навчальним процесом університету та доведення курсантам засобами зв'язку посилання на відеоконференцію іншого викладача, який залучається для проведення заняття, іспиту (заліку) в термін, що передує часу початку заняття, консультації (контрольного заходу), з одночасним повідомленням дирекції інституту/деканату факультету про заміну викладача та надає посилання на його відеоконференцію.

Курсант і викладач приєднуються до відеоконференції під логіном, що повністю відтворює його власне ім'я та прізвище українською мовою, із обов'язковим підключенням відео- та аудіозв'язку.

Особливості проведення іспиту дистанційно. Проведення іспиту через відеоконференцію передбачає усну відповідь курсанта на теоретичні питання білету. Організація іспиту забезпечується викладачем, який на початку озвучує курсанту питання білету відповідно до вибраного ним (тобто студентом) номеру білету. Викладач повинен вжити заходів щодо унеможливлення ідентифікації питань іспиту курсантами інших груп через шифрування номерів білетів для кожного контрольного заходу.

Черговість надання відповіді студентами визначається викладачем, що проводить іспит (залік). Студенту забороняється самостійно, без дозволу викладача, вмикати аудіозв'язок для надання відповіді. Для підготовки відповіді на питання білету студенту надається не менше 15 хвилин з моменту оприлюднення питань.

За результатами відповіді викладач озвучує студенту його оцінку за 100 та 5-ти бальною шкалами.

По завершенню відповіді на екзамені (заліку) й озвученої викладачем оцінки студент від'єднується від відеоконференції.

Викладач вправі достроково від'єднати студента від відеоконференції і таким чином припинити участь відповідного студента в іспиті (заліку) із виставленням йому незадовільної оцінки в разі умисного порушення ним правил проведення іспиту (заліку), в т.ч. виявлених фактів порушення вимог академічної доброчесності.

Порядок складання іспиту (заліку) у разі виникнення обставин непереборної сили. У разі виникнення під час складання іспиту (заліку) обставин непереборної сили (сигнали повітряної тривоги, відключення від електро- та інтернет-мережі) у учасників контрольного заходу автоматично оголошується перерва в проведенні контрольного заходу (у разі неможливості продовження з боку викладача), або перерва для певного студента.

Якщо в академічній групі по завершенню проведення контрольного заходу у визначений розкладом час залишилися студенти, які мають право скласти іспит (наявність необхідної кількості балів за результатами практичних занять та індивідуальної роботи), викладач, за можливості, має забезпечити проведення іспиту у цей же день в інший час (або у першій половині наступного дня).

Викладач на початку проведення іспиту (заліку) зобов'язаний роз'яснити курсантам порядок їх дій щодо продовження іспиту після перерви, порядок підготовки та надання відповідей на питання білету, роз'яснивши про обов'язок обрання нового білету при приєднанні до контрольного заходу після перерви.

У разі оголошення перерви тривалість іспиту (заліку) збільшується, але загальна його тривалість не повинна перевищувати 6 академічних годин.

У випадку неможливості взяти участь з об'єктивних причин у контрольному заході із перервою, курсант може скласти іспит (залік) з іншою групою, включаючи можливість приєднання після перерви для відповідної групи, але не пізніше завершення екзаменаційної сесії (до початку терміну ліквідації академічних заборгованостей) на відповідному академічному потоці.

Складання з іншою групою не вважається перескладанням навчальної дисципліни. Викладач, у якого по завершенню складання іспиту (заліку) залишилися курсанти, які не змогли взяти участь в ньому з об'єктивних причин, але були допущені і мали відповідні бали за результатами практичних занять та індивідуальної роботи, залишає відомість успішності академічної групи активною протягом 48 годин і закриває її. Якщо курсант складає іспит з іншою групою, викладач звертається до відділу навчально-методичної роботи із запитом про розблокування відомості.

Контрольні заходи, під час яких передбачається циркуляція інформації з обмеженим доступом, проводяться виключно в офлайн режимі. У разі їх переривання відповідальні особи забезпечують термінове збирання і зберігання у встановленому порядку документів, які містять інформацію з обмеженим доступом.

Порядок отримання балів та виконання завдань за навчальними заняттями, які були пропущені курсантом через виникнення обставин непереборної сили. У разі виникнення під час складання заняття обставин непереборної сили (сигнали повітряної тривоги, відключення від електро- та інтернет-мережі тощо) у учасників заняття автоматично оголошується перерва в проведенні контрольного заходу (у разі неможливості продовження з боку викладача), або перерва для певного курсанта (про виникнення таких обставин курсант повідомляє викладача засобами зв'язку).

Після перерви заняття, оголошеної викладачем для всіх курсантів, його проведення відновлюється у найближчий доступний час за погодженням з відділом навчально-методичної роботи та начальником курсу про що завчасно повідомляються курсанти.

У разі неможливості перенести заняття і завершити його проведення, а також у випадку пропуску заняття курсантом індивідуально, викладач визначає форму відпрацювання пропущеного заняття залежно від його контенту та навчальних цілей із наданням необхідного часу для підготовки:

- індивідуальне опитування курсанта в окремо узгоджений час у режимі відеоконференції;
- виконання письмового завдання за темою заняття та надсилання його викладачеві за допомогою засобів зв'язку для перевірки і оцінювання;
- складання тестів в онлайн режимі.

Кількість балів за результатами відпрацювання пропущеного заняття визначається кількістю балів, встановленою системою оцінювання для такого заняття у звичайному режимі.

Навчальні заняття, під час яких передбачається циркуляція інформації з обмеженим доступом, проводяться виключно в офлайн режимі. У разі їх переривання відповідальні особи забезпечують термінове збирання і зберігання у встановленому порядку документів, які містять інформацію з обмеженим доступом.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль						Самостійна робота	Підсумкова оцінка знань (залік за рез. ПЗ)
Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3			
ПЗ	МК	ПЗ	МК	ПЗ	МК		
max 36	max 10	max 16	max 10	max 8	max 10		
max 90						max 10	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному та семінарському занятті	Max 4	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	3	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є помилки.
	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Модульний контроль (тестування)	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок (90% і більше правильних відповідей у тесті).
	8	Добре володіння матеріалом, але є окремі помилки (75% і більше правильних відповідей у тесті).
	6	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок (60% і більше правильних відповідей у тесті).
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу (59% і менше правильних відповідей у тесті).
Оцінка самостійної роботи курсанта	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні й практичні висновки
	8	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Курсант добре володіє матеріалом, але відсутня творчість і самостійність у дослідженні
	6	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним

		матеріалом; немає висновків; курсант слабо володіє матеріалом роботи
	0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; курсант не володіє матеріалом роботи
Залік		
Зараховано	100	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	90	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	85	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	75	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	70	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.

	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.
Не зараховано	59	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34